

5765

Door Rabbi Jordan D. Cohen

Sjabbat 16 april 2005 / 7 nisan, 5765

Sidra: Metsora, Wajikra [Leviticus] 14:1-15:33, Dasberg choemasj deel II, blz. 28.

Haftara: II Koningen 7:3-20, Dasberg choemasj deel II, blz 238.

Vertaling: Rachel Reedijk

Voor het origineel zie www.kolel.org/pages/5763/metzora.html

Door Gods geboden te volgen erken je niet alleen de aanwezigheid van God in ons leven, maar ook het transcendente karakter van het goddelijke.

ONZE TORATEKST

De Eeuwige zei tegen Mosjè: 'Dit zijn de voorschriften die van toepassing zijn wanneer een metsora, iemand die door huidvraat getroffen is, weer rein kan worden verklaard.'

(Wajikra [Leviticus] 14:1-2)

HET COMMENTAAR VAN DE WEEK

Rabbi Pinchas Peli z.l. vertelt het volgende verhaal: Het speelt zich af aan het begin van de derde eeuw, rond het jaar 200 van de gewone jaartelling. Plaats van handeling is Sepphoris, een stad vol bedrijvigheid,

in de Galil. De grote geleerde en rabbijn Jannai zit in zijn studeerkamer en bestudeert de Tora. Dan hoort hij de luide stem van een marskramer, die roept: "Wie heeft er belangstelling voor een levenselixer? Levenselixer te koop!"

Rabbi Jannai kijkt uit het raam, ziet een hele menigte die zich om de venter verzameld heeft, gebiedt hem om binnen te komen en hem iets van deze toverdrank te verkopen. De marskramer antwoordt: "Mijn koopwaar is niet voor u bestemd, rabbijn". Als de rabbijn aandringt, pakt de marskramer het boek Tehillim (Psalmen), en wijst op de volgende passage: "Wie is deze persoon die zo van het leven houdt?" En op de tekst die volgt: "Behoedt uw tong voor het spreken van kwaad."

Rabbi Jannai, zo vervolgt de midrasj (Wajikra Rabba 16), zegt dan: "Mijn hele leven heb ik mij bezig gehouden met deze tekst, maar ik wist nooit hoe ik het moest uitleggen. En toen kwam deze marskramer langs en maakte het me duidelijk.

Ik zie nu dat precies dezelfde gedachte onder woorden is gebracht door koning Sjelomo, die in Misjlé (Spreuken) 21:23 zegt: "Hij die zijn mond en zijn tong in bedwang houdt, beschermt zijn ziel tegen moeilijkheden."

Pinchas H. Peli, Torah Today - A Renewed Encounter with Scripture (Washington: B'nai Brith Books, 1987, blz. 127).

PEROESJ: ONZE VERKLARING

Wat heeft "het in bedwang houden van je tong" te maken met de sidra van deze week, die gaat over rituele reinheid? Rabbijn Peli gaat hier op in en geeft een aanvulling op het klassieke commentaar op sidra Metsora.

Het woord metsora wordt traditioneel vertaald met "lepralijder" (hoewel de hedendaagse geleerden deze vertaling afwijzen; zoals het beschreven wordt is het een ziekte die niet zozeer op de ziekte van Hanson lijkt, maar eerder op psoriasis of impetigo, ziekten waarvan we vermoeden dat zij veelvuldig voorkwamen in de woestijn) (zie ook de vertaling "huidvraat" hierboven, afkomstig uit de Nieuwe Bijbelvertaling, DL).

In dit hoofdstuk van Tora wordt de discussie van de week ervoor, over tsaraät, voortgezet (tsaraät is de ziekte zelf, de persoon die ziek is wordt metsora genoemd), en over de vraag hoe de kohanim (priesters) de ziekte kunnen vaststellen, om vervolgens zij die ermee besmet zijn ritueel te kunnen reinigen. Peli merkt echter op dat "dit zijn de voorschriften voor de metsora..." als de centrale tekst is gaan fungeren in talloze rabbijnse "preken" tegen het verspreiden van lasjon hara (kwaadspreken). Metsora, zo herhaalden zij keer op keer, klinkt als motsira, dat wil zeggen iemand wiens mond kwaad spreekt. Misdaad en straf zijn hier in één woord samengebracht.

Het is op basis van deze metsora verklaring dat Peli zijn verhaal presenteert over Rabbi Jannai. Zoals hij in zijn commentaar uitlegt, moeten we het verhaal begrijpen in zijn historische context. Het verhaal speelt zich af in the Galil, in het Noorden van Israël. Er heerste in die tijd grote onrust in het land, er was verzet en er vonden opstanden plaats tegen de Romeinse overheersing. Romeinse soldaten struinden het land af om het verzet de kop in te drukken. De marskramer in het verhaal moet een ingenieuze methode bedacht hebben om het volk te laten weten dat er overal Romeinse spionnen rondliepen, en dat iedereen heel voorzichtig moest zijn in zijn uitlatingen. Rabbi Jannai maakt door zijn antwoord aan de marskramer, en door diens opmerkingen duidelijk ter harte te nemen, duidelijk dat hij achter deze oproep stond, en daarmee (impliciet) ook achter de opstand. De boodschap was simpel, maar tegelijkertijd van wezenlijk belang: als jullie willen overleven, let dan goed op wat je zegt.

EEN ANDERE MENING

In de [Tseë'na oereë'na](#), de klassieke Jiddische bloemlezing van midrasjliteratuur en commentaren op de wekelijkse sidra, wordt het thema "kwaadspreken" of laster in relatie tot de metsora verder uitgewerkt. Er staat: "De metsora die genezen werd verklaard moest twee kosjere vogels offeren. God gaf opdracht om twee vogels te kiezen die zingen en tsjirpen, om zo verzoening te vragen voor het kwaad dat zijn mond gesproken had. Hij moest het hout nemen van de cederboom, die tot op grote hoogte groeit, om zodoende boete te doen voor de hooghartigheid die hem verleidde tot het spreken van kwaad over andere mensen. Ook moest hij een bos hysop nemen, de plant die wij kennen als ezov en die laag bij de grond groeit, samen met een rode draad waarvan de kleurstof afkomstig is van een worm, dit alles om duidelijk te maken dat iemand die door zijn trots tsaraät oploopt, nederigheid en eenvoud moet betonen zoals het gras en de wormen. Pas dan zal hij genezen.

Uit Tz'edah Ur'edah - The Weekly Midrash
(New York: Mesorah Publications 1994:594).

De traditionele verbinding tussen de metsora en lasjon hara (kwaadspreken) wordt hier op een aantal verschillende niveaus weergegeven. Op het eenvoudigste, metaforische niveau steunden de Tora commentatoren de gedachte dat tsaraät een straf is voor lasjon hara, en dat het hier primair een rituele overtreding betreft waarvoor men op rituele wijze verzoening moet vinden. Onze alternatieve uitleg geeft in overweging dat zelfs de verschillende typen offers, die men moest brengen om gezuiverd te worden van tsaraät, verband houden met de zonde van het kwaadspreken. De meeste Joden van na de verwoesting van de Tempel liepen niet zoveel risico meer om tsaraät op te lopen, van kwaadsprekerij en roddel werd echter ingeschat dat deze veel ernstiger en mogelijk zelfs dodelijke gevolgen zouden kunnen hebben. Onze wijzen zochten naar een manier om deze zo vaak voorkomende zonde als een onderwerp van grote zorg onder de aandacht te brengen.

Op een ander niveau echter verheft onze midrasj de bezorgdheid over lasjon hara tot een kwestie van nationaal belang en, letterlijk, van leven en dood. We hebben hier te maken met een klassiek geval van "loose lips sink ships", hetgeen zoveel betekent als het niet naar buiten brengen van gevoelig informatie omdat er overal spionnen rondlopen. Een woord teveel kon niet alleen een andere persoon kwetsen of beledigen, maar de hele gemeenschap in gevaar brengen en het overleven van het joodse volk als zodanig op het spel zetten. Voorzichtig zijn met wat je zegt krijgt daarmee een geheel nieuwe importantie. De boodschap van Tora beperkt zich niet tot een morele waarschuwing, maar verandert in een strategisch devies, ter wille van het overleven van ons volk. De mogelijke consequentie is niet alleen rituele onreinheid, maar vernietiging en dood.

Lessen voor Tegenwoordig

Onze traditie heeft ons altijd geleerd dat de woorden van Tora op een aantal verschillende niveaus begrepen moeten worden. De sidra van deze week laat als geen ander zien dat de Tora vanuit verschillende invalshoeken gelezen kan worden. Op het niveau van de letterlijke betekenis gaat Metsora over ziekte en rituele reiniging. Op het niveau van midrasj en exegetische gaat het om het belang van het vermijden van kwaadsprekerij en roddel. Op een toegepast niveau kunnen we zien dat we er onder bepaalde historische omstandigheden richtlijnen aan kunnen ontleen voor het overleven van het joodse volk in tijden van vervolging en verbanning. De Tora verbindt rituele praktijken met actuele betekenissen, en laat zien dat de ervaringen die door één generatie zijn opgedaan met de lessen van Tora ook voor volgende generaties relevant zijn. Hoewel wij als moderne mensen niet zo vaak meer te maken krijgen met tsaraät en rituele onreinheid, is de les die wij kunnen trekken uit de schadelijke effecten van "kwaad spreken" vandaag de dag nog net zo actueel en relevant als tweeduizend jaar geleden. Ook al kunnen wij deze inzichten niet regelrecht afleiden uit een letterlijke lezing van de Tora, de interpretaties die door honderden generaties van leerlingen en leraren in dit verband geformuleerd zijn, bieden ons de mogelijkheid om nieuwe betekenislagen aan te brengen. Als Joden zijn wij erfgenamen van een hermeneutische traditie. Dit verschaft ons de mogelijkheid om de tekst te bestuderen, en om in iedere generatie telkens weer nieuwe betekenissen te ontdekken. Het betekent ook dat wij toegang hebben tot een enorme rijkdom aan verklaringen die door generaties voor ons zijn gegeven. Wij zullen deze vroegere inzichten wellicht niet altijd overnemen. Maar ons daarvan afwenden zou inhouden dat wij een groot geschenk afwijzen, dat wij de tijdloze wijsheid die ooit ontwikkeld is zouden

ontkennen. Ik zou niet weten waarom wij onszelf deze kans om te leren ooit zouden ontzeggen.

TSÉ OE-LEMAD: GA EN LEER

1. Zijn er bepaalde gevolgen van lasjon hara die u in uw persoonlijk leven heeft ervaren?
2. Waarom waren in de periode van de tempel de gewone Israëliet en in het bijzonder de priesters zo beducht voor rituele onreinheid?
3. Welke andere niet-letterlijke interpretaties zou u aan de tekst in Metsora willen geven?

Links naar bronnen voor verdere studie

Sources

[ORT Navigating the Bible](#)

[Rasji in English](#)

[BibleGateway](#) Nuttig als je verschillende vertalingen wilt vergelijken: Let op, dit is een christelijke site.

Analysis

[What's Bothering Rasji](#) (Bonchek) elke week wordt een voorbeeld uit de sidra geanalyseerd.

[Nehama Leibowitz's Gilyonot](#) Een inleiding tot Nehama's methodologie met een voorbeeldspagina (met antwoorden) van iedere sidra.

[Conservative](#): Jewish Theological Seminary teksten en verklaringen in het Engels.

[Reform](#): Union for Reform Judaism - een keuze aan verklaringen, ook voor kinderen.

[Reconstructionist](#): uitgebreid keuze aan Diwré Tora

[Me-am Lo-ez](#): Bewerking van verklaringen uit de 18e eeuw, oorspronkelijk in Ladino.

[Yeshivat hamivtar-Orot Lev](#) Reb Chaim Brovender's Parsha-studie met Rasji.